

گزارش حضور
موسسه نهایشگاه های فرهنگی ایران
در سی چهارمین
نمایشگاه بین المللی کتاب تونس

۱۷ تا ۲۶ فروردین ۱۳۹۷

6 - 15 April 2018

معرض تونس الدولي
FOIRE INTERNATIONALE
LIVRE
TUNIS
للكتاب

موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران
IRAN CULTURAL FAIRS INSTITUTE

گزارش اجمالی سی و چهارمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تونس

زیر نظر: امیرمسعود شهرام‌نیا
گردآوری و تنظیم: سپند عبدالهی
طراح و صفحه‌آرا: زهره مقرب

گزارش حضور
موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران
در سی و چهارمین
نمایشگاه بین‌المللی
کتاب تونس

۱۷ تا ۲۶ فروردین ۱۳۹۷

TUNISIA
INTERNATIONAL
BOOK FAIR
6-15 APRIL 2018

ARABESQUES
معرض
العربية

BOU & BOU
LAROU

GAR SADER

GAR

2008

Messa
Messa
Messa
Messa

Messa
Messa
Messa
Messa

فهرست

۶	..... معرفی کشور تونس
۷	..... فرهنگ
۸	..... تاریخ معاصر
۱۰	..... روابط فرهنگی ایران و تونس
۱۲	..... نمایشگاه بین‌المللی کتاب تونس
۱۴	..... بازگشایی نمایشگاه
۱۵	..... بازدید مقامات
۱۶	..... مهمان ویژه
۱۷	..... حضور موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران
۱۹	..... حضور هنرمند خوشنویس در غرفه موسسه
۲۰	..... گروه موسیقی مهرنوا
۲۲	..... مذاکره با نمایشگاه کتاب تونس جهت تعامل
۲۳	..... برگزاری روز ایران
۲۴	..... حضور فرهیختگان هنری، ادبی و مذهبی تونس در غرفه ایران
۲۵	..... بازتاب حضور ایران در رسانه‌های تونس و شبکه‌های بین‌الملل
۲۵	..... رونمایی از کتاب رحله بالف رحله به قلم خانم دکتر منی بعزاوی
۲۶	..... فعالیت‌های جنبی نمایشگاه
۲۷	..... مذاکره با کشورهای حاضر در نمایشگاه
۲۸	..... حضور کتب مولفان ایرانی در غرفه‌های دیگر
۲۸	..... انتخاب ایران به عنوان بهترین غرفه از نظر چیدمان
۲۹	..... حضور در نمایشگاه بین‌المللی کتاب سوسه
۳۰	..... دستاوردها
۳۱	..... نقاط ضعف و قوت
۳۳	..... نمایشگاه به روایت تصویر

معرفی کشور تونس:

تونس شمالی‌ترین کشور قاره آفریقا است که ۱۶۳۶۱۰ کیلومتر مربع مساحت دارد. این کشور از غرب، با الجزایر و از شرق، با لیبی همسایه است. مرز ساحلی آن با دریای مدیترانه ۱۱۴۸ کیلومتر است. این کشور از ۲۴ استان تشکیل شده است و پایتخت آن شهر تونس است. در قرن ۵ پیش از میلاد، دولت شهر کارتاژ، منطقه‌ای که امروز تونس را و همچنین بخش عمده‌ای از منطقه مدیترانه را شامل می‌شود، تحت تسلط خود درآورد. در سال ۱۴۶ پیش از میلاد، منطقه مدیترانه توسط امپراتوری روم تصرف گردید و از آن پس تونس تا سقوط امپراطوری در قرن پنجم، بخشی از امپراتوری روم بود.

پس از سقوط امپراتوری روم، تونس مورد تاخت و تاز قدرت‌های مختلف اروپایی قرار گرفت اما نهایتاً در قرن هفتم میلادی به تصرف مسلمانان درآمد. مردم تونس، اصالتاً بربر (آمازیغ) هستند. تونس گروه‌های قومی متنوعی از مهاجران را پذیرفته است، از جمله فنیقی‌ها، سیاهپوستان آفریقایی، آسیایی‌ها، یهودیان، رومی‌ها، واندال‌ها (نژاد ژرمن)، اعراب، پناهندگان مسلمان اهل سیسیل (صقلیه) و اسپانیا (اندلس) و همچنین ترک‌های عثمانی، و فرانسوی‌ها. زبان اکثر مردم این کشور، عربی است، اما تونسی‌ها با گویش ویژه‌ای از عربی سخن می‌گویند که به گویش کاربردی در مالت نزدیک است. زبان فرانسوی دومین زبان اصلی و زبان مطبوعات و آموزش و مکاتبات اداری است. طبق آخرین برآوردی که توسط دولت تونس در سال ۲۰۰۷ میلادی صورت گرفت و به سازمان فرانسه‌زبانی ارائه شد، ۶۳.۶ درصد از مردم این کشور می‌توانند به فرانسوی صحبت کنند. کمتر از یک درصد جمعیت تونس در جنوب، هنوز به زبان بربری صحبت می‌کنند.

فرهنگ

اوضاع فرهنگی تونس، فراز و نشیب‌های زیادی داشته است. اقوام بربر، ساکنان اولیه تونس، دارای فرهنگی بدوی بودند ولی علاوه بر بهره‌مند شدن از تمدن مصر، به دنبال نفوذ فنیقی‌ها و لشکرکشی روم و حضور تمدن بیزانس در منطقه، از نظر فرهنگی شکوفا شدند که آثار آن در بناهای تاریخی تونس، بخصوص در کارتاژ، مشهود است. بعد از فروپاشی امپراتوری روم شرقی (بیزانس) و تسلط مسلمانان بر متصرفات این امپراتوری در شمال افریقا، فرهنگ اسلامی و زبان عربی به همراه اعراب مهاجر، به تونس وارد شد. در قرون اخیر، فرهنگ استعماری فرانسه بر فرهنگ اسلامی - عربی مردم تونس تأثیر گذاشته، ولی فرهنگ اسلامی همچنان در توده های مردم نفوذ دارد.

تاریخ معاصر

۸

در ۲۴ آوریل ۱۸۸۱م ارتش فرانسه، تونس را اشغال کرد و طبق پیمان «باردو»، تونس را مستعمره خود قرار داد. با آغاز جنگ جهانی دوم، ارتش آلمان برای تقویت پایگاه متحدین در شمال آفریقا، در تونس نیرو پیاده کرد. در سال ۱۹۴۳ نیروهای ارتش آلمان از تونس عقب‌نشینی کردند و این کشور به کنترل متفقین درآمد.

در سال ۱۹۵۶ تونس به استقلال رسید. حبیب بورقیبه اولین رئیس‌جمهور و حاکم مطلقه این کشور بود که بدنبال یک دوره اعتراضات محدود و خیابانی مردم پس از ۳۱ سال، در سال ۱۹۸۷ به دست زین‌العابدین بن علی، افسر عالی‌رتبه پلیس، سرنگون شد. بن علی نیز پس از ۲۳ سال دیکتاتوری در شرایطی مشابه، در نیمه ژانویه ۲۰۱۱ (۲۴ دی ۱۳۸۹) سرنگون شد و به عربستان سعودی گریخت. این اعتراضات خیابانی، به انقلاب گل یاسمن شهرت یافت. در تاریخ ۲۲ اذر ۱۳۹۰ مجلس موسسان المنصف المرزوقی را به عنوان اولین رئیس‌جمهور منتخب مردم انتخاب کرد.

تشیع در تونس:

حضور تشیع در این کشور به قرن اول ظهور اسلام برمی‌گردد؛ حتی قبل از زمانی که دولت اداریسه (ادریسیان) در قرن دوم هجری در مراکش و حکومت فاطمیان در ابتدای قرن سوم در مصر و تونس ایجاد شود. ساکنان اصلی تونس «بربرها» بودند که از دستداران اهل بیت (ع) به شمار می‌رفتند. شدت این دوستی به حدی بود که پس از واقعه کربلا، یکی از قیام‌های خونخواهی، به وسیله آنان و در تونس فعلی رخ داد که بنی امیه آن را همانند قیام حرّه در شهر مدینه سرکوب و مردم را قتل عام کردند.

در قرن چهارم و پنجم هجری، شیعیان زیادی که متأثر از دولت فاطمی بودند در این ناحیه وجود داشتند اما دولت صهنجی آنان را در نیمه نخست قرن پنجم قتل عام کرد که از آن با عنوان «محنت مشارقه» یاد می‌شود زیرا تشیع را پدیده‌ای شرقی می‌دانستند. در دهه‌های اخیر پس از شیعه شدن دکتر سید محمد تیجانی سماوی و شیخ مبارک بعداش و در اثر فعالیت‌های تبلیغی آنها، گرایش به مذهب تشیع در تونس گسترش یافته است.

عبدالحفیظ البنّانی دانش آموخته دانشگاه پاریس در رشته حقوق است و بعد از گرایش به مکتب اهل بیت (ع)، دروس حوزوی را تا خارج فقه و اصول در سوریه دنبال کرده و مدیر دارالنشر الزهراء در تونس است. وی که روزی سر در کتاب‌های بخاری و مسلم داشته، امروز به یک ناشر آثار مکتب اهل بیت (ع) در تونس تبدیل شده است. او در مورد وضعیت تشیع در تونس می‌گوید: «الان در تونس، تشیع عاطفی تقریباً ۹۹ درصد مردم را شامل می‌شود، یعنی تقریباً تمام مردم به جز سلفی‌ها که چیزی نیستند، به اهل بیت (ع) محبت و ارادت دارند.»

روابط فرهنگی ایران و تونس

تونس با تاریخ و تمدن سه‌هزارساله در دو عصر قبل و بعد از اسلام همواره محل تردد تمدن ایرانی - اسلامی قرار گرفته، به گونه‌ای که براساس تألیفات مورخ بزرگ تونسی مرحوم عثمان الکعاک، نویسنده کتاب «روابط تاریخی تونس و ایران»، اگر ایرانیان در ساختن تاریخ و تمدن تونس حضور نمی‌داشتند شاید به عبارتی امروز شاهد این شکوفایی تمدن در شمال آفریقا و مغرب عربی و اسلامی به شکلی که امروز وجود دارد، نبودیم. به طور کلی بسیاری از گل‌ها، میوه‌ها، رنگ‌ها، معماری و آلات و دستگاه‌های موسیقی حضور پیوسته ایرانیان را از دوره قبل از اسلام در تونس رقم زده‌اند.

کاربرد بیش از ۸۰۰ کلمه فارسی در لهجه محلی و گویش تونسی به گونه‌ای در آن تنیده شده که امکان حذف این واژه‌های فارسی وجود ندارد. بسیاری از بزرگان تونس از جمله مورخ و جامعه‌شناس معروف ابن خلدون به فرازهایی از این حضور متمدنانه ایرانیان در ساختارسازی تمدن تونسی به وضوح اشاره کرده‌اند که همه این‌ها گویای ارتباطی هماهنگ و ناگسستگی میان دو تمدن بزرگ تونسی و ایرانی است. اوج بالندگی این حضور در عصر اسلامی به گونه‌ای خود را نشان می‌دهد که صدها کتاب و شعر شاعران در این حوزه منتشر می‌شود و به زبان فارسی و عربی بیان‌کننده این عظمت است.

شناخت تونسی‌ها نسبت به فرهنگ و تمدن کهن و معاصر ایران در حوزه مردم و نخبگان تفاوت‌های قابل توجهی دارد. در حوزه نخبگان، استادان دانشگاه‌ها و دانشجوها عمدتاً نسبت به فرهنگ و تمدن ایران شناخت بسیار خوبی وجود دارد، به گونه‌ای که شاعران بزرگ ایران، فردوسی، خیام، حافظ، سعدی، و شاعران معاصر، پروین اعتصامی، سهراب سپهری و...، به عنوان موضوعات رساله‌های دانشگاهی مورد توجه دانشجویان در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری قرار گرفته‌اند و نام آنها بر خیابانهای بزرگ این کشور گذاشته شده است. همچنین در زمینه موسیقی ایرانی در دانشکده‌های موسیقی دو استان تونس و سوسه نسبت به مقامات موسیقی ایرانی، پژوهش‌های دانشگاهی بسیار ماندگاری انجام شده که بعضاً با حضور هنرمندان و موسیقی‌دانان ایرانی از آنها دفاع شده است.

زبان فارسی در تونس

بسیاری از مورخان و صاحب‌نظران بر این باورند که غنای فرهنگ و اصالت میراث تمدن ایرانی و ارزش‌های اسلام ایرانی حلقه وصل و انگیزه اصلی نفوذ حضور و گسترش فرهنگ ایرانی و رواج زبان فارسی و رمز ماندگاری آن در تونس بوده است از اولین روزهایی که زبان فارسی رسماً به عنوان یک واحد درسی وارد مدرسه صادقیه تونس گردید و به تدریج در این کشور و در سطوح مراکز آموزش عالی این کشور نفوذ و گسترش یافت، بیش از یکصد و بیست و پنج سال می‌گذرد به طوری که هم اکنون در پنج مرکز آموزش عالی دولتی این کشور بیش از دویست دانشجو به امر فراگیری این زبان مشغول هستند، مهمترین این مراکز دانشگاه سوسه، دو دانشکده عالی اصول دین و دانشکده عالی ادبیات و تمدن عربی و اسلامی دانشگاه الزيتونه، دانشکده عالی علوم انسانی و اجتماعی تونس و انستیتو بورقیبه وابسته به دانشگاه المنار است. جای امیدواری است در آینده نزدیک و با توجه به سطح بسیار خوب روابط فرهنگی و علمی دو کشور و به‌ویژه وجود تفاهم‌نامه‌های همکاری دوجانبه دانشگاهی، با تبادل استاد و دانشجو، زمینه‌های عملی ایجاد کرسی‌های علمی از جمله کرسی زبان فارسی در دانشگاه‌های تونس فراهم شود.

نمایشگاه بین المللی کتاب تونس

نمایشگاه کتاب تونس از قدمت دار ترین نمایشگاه های کتاب قاره آفریقا می باشد. نمایشگاه هر ساله زیر نظر وزارت فرهنگ کشور تونس در شهر تونس که پایتخت این کشور است برگزار می شود. سی و چهارمین دوره نمایشگاه کتاب تونس از ۱۷ تا ۲۶ فروردین ماه ۱۳۹۷ برابر با ۶ تا ۱۵ آوریل ۲۰۱۸ در محل دائمی نمایشگاه های شهر تونس معروف به معرض الکرّم در ۳ سالن با مساحت مفید ۶۰۰۰ متر مربع با حضور ۷۵۸ ناشر در غالب ۱۶۹ غرفه از ۲۲ کشور جهان برگزار شد. از کشور تونس تعداد ۸۹ غرفه انتشاراتی حضور داشتند و ۴۸ غرفه از ناشران کشورهای دیگر: ۷ غرفه بزرگ به فعالیتهای جنبی مختلف در دو سطح کودکان و بزرگسالان اختصاص داشت و ۲۵ غرفه باقیمانده نیز توسط موسسات فرهنگی و آموزشی مرتبط با کتاب اداره می شد.

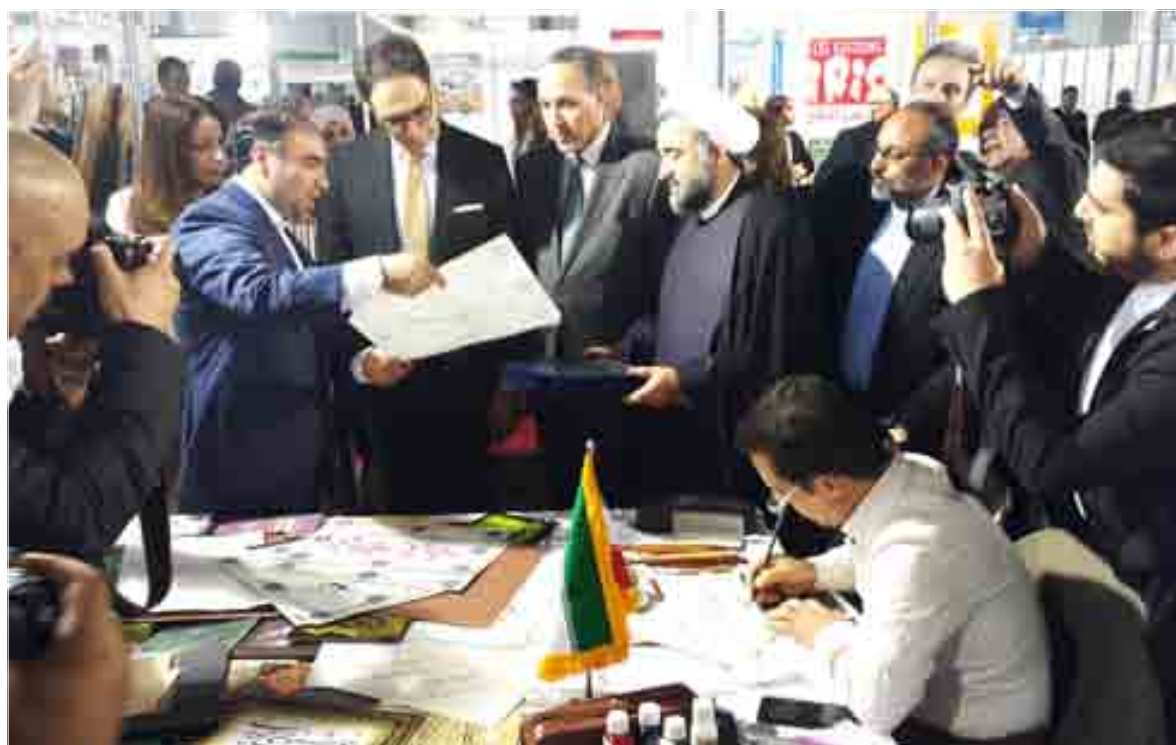
بازگشایی نمایشگاه

نمایشگاه راس ساعت ۱۰ صبح در روز ۶ آوریل، به طور رسمی شروع به کار کرد. آیین افتتاحیه در سالن اجتماعات مرکز، با حضور وزیر فرهنگ تونس، وزیر فرهنگ الجزایر، سران کشورهای حاضر در نمایشگاه، سفیر محترم جمهوری اسلامی ایران و دیگر اهالی فرهنگ، با خوش آمدگویی رییس نمایشگاه، آقای شکری مبخوت، به حضار و کشور الجزایر به عنوان مهمان ویژه شروع شد ایشان که سال گذشته نیز رییس نمایشگاه کتاب بودند، شعار امسال نمایشگاه را «می‌خوانیم که دوبار زندگی کنیم» اعلام کردند و پس از ابراز رضایت از رشد نمایشگاه نسبت به سال قبل توسط وزیر محترم کشور تونس و نیز سخنرانی وزیر کشور الجزایر، به اتفاق حاضران برای بریدن روبان به سالن اصلی نمایشگاه رفتند و با تشکر از حضور بازدید کنندگان، وزرای کشور تونس و الجزایر، به اتفاق قیچی بر روبان زدند و نمایشگاه شروع به کار کرد.

بازدید مقامات

به غیر از مقامات و بازدیدکنندگانی که در طول نمایشگاه هر روزه از غرفه ایران بازدید نمودند، مدیران نمایشگاه، وزیر فرهنگ کشور تونس، وزیر فرهنگ کشور الجزایر، وزیر آموزش و پرورش کشور تونس، سفیر کشور فلسطین در تونس و دیگر مقامات کشوری و بین‌المللی در همان ساعات اول بازگشایی، از غرفه موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران دیدن کردند.

مهمان ویژه

۱۶

در سی و چهارمین دوره از نمایشگاه بین المللی کتاب تونس، کشور الجزایر به عنوان مهمان ویژه در غرفه ای به مساحت ۲۵۰ متر مربع حضور داشت. سال گذشته کشور لبنان و دو سال قبل، کشور کره جنوبی و سال قبل از آن، کشور موراکو مهمانان ویژه این نمایشگاه بودند. کشور مهمان ویژه امسال برنامه ریزی خوبی برای برگزاری نشستهای تخصصی نویسندگان و ناشران مطرح در دو حوزه بزرگسال و کودک و نوجوان داشت و نیز نگاه ویژه ای به صنعت توریسم و معرفی جاذبه های گردشگری این کشور داشت. تعداد این نشستها به خصوص در چهار روز اول نمایشگاه چشم گیر بود. برنامه های دیگری در حوزه موسیقی، میراث فرهنگی، هنر نقاشی و تصویرگری، سینما و... در غرفه الجزایر و سالنهای نشستهای تخصصی، به صورت روزانه برگزار می شد. برنامه ریزی الجزایر به شکلی بود که اصل فعالیت شان در شش روز آغازین نمایشگاه باشد.

حضور موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران

موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران با هدف معرفی هر چه بهتر نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران و صنعت نشر ایران با غرفه‌ای به مساحت ۲۴ متر مربع و با ۳۹۰ عنوان کتاب در زمینه‌های ایران‌شناسی، هنر، به خصوص کتب خوش‌نویسی و نقاشی‌های استاد فرشچیان، ادبیات کلاسیک، ادبیات کودک و نوجوان، فرهنگ‌های فارسی به عربی و فارسی به فرانسه، آموزش زبان فارسی، کتب دانشگاهی آموزش زبان و ادبیات فارسی و زبان و ادبیات عربی تالیف شده در ایران و ادبیات معاصر در این دوره از نمایشگاه حضور داشت. معرفی نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران در قالب بروشور و کاتالوگ، دعوت از ناشران شرکت‌کننده در نمایشگاه برای حضور در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، معرفی صنعت نشر ایران در قالب بروشور و نمایش کتاب، معرفی طرح گرنت، معرفی نویسندگان کودک و نوجوان در قالب کاتالوگ، معرفی کتاب‌های کودک و نوجوان آماده واگذاری حق راییت در قالب کاتالوگ از جمله فعالیت‌های غرفه ایران بود.

برای معرفی بهتر صنعت نشر ایران و مراکز مرتبط بروشور «نگاهی اجمالی به صنعت نشر در ایران» به زبان انگلیسی و عربی مشتمل بر معرفی مراکز اطلاع رسانی کتاب در عرصه بین‌المللی، معرفی اتحادیه‌ها و تشکل‌های نشر و آژانس‌های ادبی نیز در غرفه موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران به مخاطبان عرضه شد. تقسیم بندی و چیدمان کتابها در غرفه ایران به این ترتیب بود: کتب ایرانشناسی، هنر، نقاشی و تاریخ

ایران در یک قسمت، کتب طرح گزنت در یک قسمت، کتب هنر اسلامی و خوشنویسی در یک قسمت، کتب کودک و نوجوان و کتب منتخب جوایز سال کودک و نوجوان در یک قسمت، کتب منتخب جوایز سال بزرگسال در یک قسمت، و در نهایت کتب دانشگاهی آموزش زبان و ادبیات عرب که توسط مولفان ایرانی تالیف شده است، چیدمان شده بود. بیشترین استقبال از کتب نقاشی، ایرانشناسی، هنر اسلامی و خوشنویسی بود و پس از آن کتب دانشگاهی ادبیات عرب.

غرفه موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران (نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران) و غرفه رایزنی فرهنگی ایران در تونس، کنار هم بود و در کنار آن بوستان کتاب قم، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، مجمع جهانی اهل بیت و مجمع تقریب مذاهب از ایران در این نمایشگاه غرفه داشتند.

حضور هنرمند خوشنویس در غرفه موسسه

با توجه به حضور آقای حمیدرضا شورشی، استاد خوشنویسی خط نستعلیق ایرانی در غرفه ایران و هنرنمایی ایشان، علاقمندان استقبال خوبی از ورک شاپ های ایشان کردند. ایشان چهار ورک شاپ تخصصی هنر

خوشنویسی ایرانی در غرفه نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران داشتند و نیز سه نشست تخصصی نستعلیق در بخش فعالیتهای جنبی نمایشگاه داشتند. علاوه بر این نشست مشترکی با رئیس دانشگاه هنر، رییس دانشکده خوشنویسی، اعضای هیات علمی، اساتید و دانشجویان برتر، در محل این دانشگاه داشتند. ورک شاپ دیگری با رییس، اساتید و دانشجویان دانشکده خوشنویسی دانشگاه فرهنگی بنوبه داشتند.

ایشان در کنار این برنامه های تخصصی، دو جلسه آموزشی نیز برای هنرجویان کلاسهای خوشنویسی رایزنی فرهنگی ایران در تونس برگزار کردند. آوازه هنر خط نستعلیق ایرانی آنچنان در نمایشگاه بلند بود که

خوشنویس حاضر در غرفه عربستان را به غرفه ایران کشاند. او ضمن تعریف از خط منحصر به فرد ایرانی، اعلام کرد که بهترین کیفیت مرکب های جهان متعلق به ایران است و ایشان بسیار مشتاق است که خط نستعلیق را آموزش ببیند.

گروه موسیقی مهرنوا

حضور گروه موسیقی مهرنوا در غرفه نمایشگاه بین المللی کتاب تهران و اجرای ایشان در بخش فعالیتهای جنبی به سرپرستی و پیانو نوازی خانم نازلی بخشایش با صدای آقای حمیدرضا گلشن، تار خانم هیلا فیض پور، کمانچه خانم مینو اصحابی و دف و تنبک خانم سپیده شایان راد بسیار مورد توجه بازدید کنندگان قرار گرفت. گروه مهرنوا فعالیت خود را از سال ۱۳۸۵ شروع کرده است. این گروه متشکل از بانوان نوازنده بوده و در هر کنسرتی با خوانندگان مختلفی اجرا می کند و در واقع نوازندگان آن ثابت می باشند. گروه مهرنوا در بخش موسیقی بانوان با بانوان خواننده و در بخشهای دیگر با خوانندگان مرد به اجرا می پردازد. این گروه در سال ۱۳۸۷ موفق به کسب مقام دوم در جشنواره موسیقی فجر و کسب مقام اول در جشنواره موسیقی مقاومت شده و با همکاری سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و موزه صلح تهران در کشورهای انگلیس، قبرس،

یونان، بلاروس، اتریش، چک، بلغارستان، مالزی، ژاپن، ارمنستان، آلمان، هلند، سوییس، ایتالیا و صربستان به اجرای برنامه پرداخته است. این گروه با خوانندگانی چون پری زنگنه، سینا سرلک، علیرضا و کیلی منش، علی زندوکیلی، .. همکاری داشته در این سفر (تونس) خواننده مهمان گروه آقای حمیدرضا گلشن بود که موفق به کسب مقام در جشنواره موسیقی فجر شده است که چند قطعه فولکلور و محلی ایران را به همراه گروه اجرا می‌کند. در این سفر گروه مهر نوا به اجرای قطعات محلی بی کلام آذری، کردی، گیلکی، مازندرانی، لری و شیرازی نیز پرداخت. یکی از قطعات بی کلام مورد استقبال بازدیدکنندگان، سرود ملی تونس بود. این گروه موسیقی علاوه بر چهار اجرا در نمایشگاه کتاب تونس، اجرایی هم در سالن آمفی تئاتر دانشگاه فرهنگی بنوبه برای رییس، هیات علمی و دانشجویان هنر موسیقی داشتند.

مذاکره با نمایشگاه کتاب تونس جهت تعامل

از دیگر فعالیتهای غرفه موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران دیدار و رایزنی با مسئولان نمایشگاه کتاب تونس در خصوص همکاری و تعامل میان دو نمایشگاه کتاب تهران و تونس با موضوعات حضور در نمایشگاه‌های یکدیگر، تبادل غرفه رایگان و مهمان ویژه بود. طی دعوت از رییس این دوره نمایشگاه بین‌المللی کتاب تونس، جناب آقای شکری مبخوت، مذاکره‌ای مبنی بر همکاری و تبادل غرفه رایگان فی مابین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران و نمایشگاه بین‌المللی کتاب تونس انجام شد. با توجه به اینکه روسای نمایشگاه کتاب تونس در هر سال متفاوت می‌باشند، ایشان تبادل غرفه در هر سال را منوط به موافقت هیات اجرایی همان سال دانستند. در مورد حضور ایشان به عنوان مهمان ویژه در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران نیز به ایشان پیشنهاد شد و با توجه به سیاست‌های وزارت فرهنگ کشور تونس، تمرکز و اولویت بر روی حضور نمایشگاه تونس در نمایشگاه‌های کتاب عرب زبان است. در مورد پیشنهاد شهر مهمان ویژه در نمایشگاه کتاب تونس نیز که پیش‌تر نامه‌نگاری‌های مربوط انجام شده بود، مذاکرات ادامه داشت و به طور قطع، شهر تونس، شهر مهمان ویژه در سی و یکمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران خواهد بود.

برگزاری روز ایران

مراسم روز ایران در هفتمین روز از نمایشگاه برگزار شد. در این روز، گروه موسیقی مهرنوا به اجرای موسیقی پرداخت، این گروه در ابتدا و انتهای برنامه خود، سرود ملی کشور تونس را نواخت و همخوانی تماشاگران و بازدیدکنندگان، حال و هوای ویژه ای به محیط داد. همزمان استاد شورشی، هنرمند خط نستعلیق در غرفه نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، مشغول اجرای ورک شاپ نستعلیق برای علاقمندان و بازدیدکنندگان بودند. روسای نمایشگاه و ناشران و کشورهای حاضر نیز از مراسم روز ایران استقبال خوبی داشتند و با گز و

پسته ایرانی پذیرایی شدند. به جز موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران و رایزنی فرهنگی که بانی این روز بودند، دیگر غرفه های ایرانی حاضر در نمایشگاه (بوستان کتاب قم، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، مجمع جهانی اهل بیت و مجمع تقریب مذاهب) در روز ایران حاضر بودند. کلیه عوامل اعزامی از ایران برای حضور در نمایشگاه کتاب تونس، و رایزن محترم فرهنگی، شام را در خانه سفیر محترم ایران، میهمان ایشان بودند.

حضور فرهیختگان هنری، ادبی و مذهبی تونس در غرفه ایران

غرفه نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران در تمام روزهای نمایشگاه میزبان فرهیختگان ادبی، هنری، مذهبی و ... تونسی بود. ایشان ابراز خرسندی از حضور ایران در این نمایشگاه داشتند و علاقمند به قوت بخشیدن به روابط فرهنگی و هنری تونس و ایران بودند. سرکار خانم نرجس بن حموده از سرشناس‌ترین شخصیت‌های هنری کشور تونس و استاد اعظم نقاشی این کشور است که از غرفه ایران بازدید کردند و کتابهای استاد فرشچیان را به مدت طولانی و با حس متفاوتی مطالعه می‌کردند. از دیگر شخصیت‌های برجسته، استاد فاطمه بن محمود، ادیب و شاعر سرشناس تونسی بودند که از غرفه ایران دیدن فرمودند.

صلاح الدین الحمادی، رییس اتحادیه نویسندگان تونس نیز طی بازدید از غرفه و کتب طرح گرت، استقبال خوبی از شروع همکاری فی مابین و ترجمه کتب نویسندگان ایرانی و چاپ آنها در کشور تونس و نیز معرفی و چاپ کتب نویسندگان تونسی در کشور ایران کردند. شعرا، نویسندگان، تصویرگران، خوشنویسان، مترجمان و هنرمندان دیگر تونسی نیز هر روزه از غرفه ایران دیدن می‌کردند.

بازتاب حضور ایران در رسانه‌های تونس و شبکه‌های بین‌الملل

در مدت برگزاری نمایشگاه، رسانه‌های تونس و بسیاری از شبکه‌های تلویزیونی بین‌المللی عرب و فرانسه زبان از غرفه ایران بازدید و تهیه و ارائه گزارش کردند. اجرای موسیقی زنده گروه مهنوا و نیز ورک شاپ هنرمند ایرانی نیز بازتاب خوبی در رسانه‌های کشور تونس داشت. به غیر از اخبار و گزارش‌هایی که به صورت روزانه از غرفه ایران تهیه و پخش می‌شد، تقریباً تمامی رسانه‌های کشور تونس، حضور هنرمند خط نستعلیق ایرانی و اجرای گروه موسیقی را پوشش دادند.

رونمایی از کتاب «رحله بالف رحله» به قلم خانم دکتر منی بعزاوی

در پنجمین روز از نمایشگاه بین‌المللی کتاب تونس، در غرفه ایران، مراسم رونمایی و جشن امضای کتاب دکتر بعزاوی برگزار شد. مونا بعزاوی متولد شهر قیروان تونس است و دارای دکترای زبان و ادبیات عربی با گرایش عرفان و تصوف از دانشگاه کارتاژ تونس. او که از ادیبان و شعرای معاصر تونس است، با زبان فارسی نیز آشناست و از علاقمندان شعر ایرانی است، او با استفاده از تجربیات سفرهایی که به ایران داشته است،

این کتاب را تألیف کرده است که ترجمه نام آن "یک سفر برابر هزار سفر" است. وی در این کتاب به شرح سفر خود به ایران و تحلیل تجربیاتش پرداخته و با همکاری رایزنی فرهنگی ایران در تونس این کتاب را به چاپ رسانده است. او در مورد کتاب بعدی خود گفت: در تلاش است کتابی را تألیف و به چاپ برساند که به مقایسه دیدگاه‌های عرفان و تصوف ایران و تونس می‌پردازد.

فعالیت‌های جنبی نمایشگاه

فعالیت‌های جنبی نمایشگاه در سه بخش کودک و نوجوان، عمومی و نشست‌های تخصصی برنامه ریزی و اجرا شد. فعالیت‌های جنبی کودک و نوجوان در کارگاه‌های مختلف با موضوع‌های آموزش کتابخوانی، غصه‌گویی، نقاشی، صنایع دستی، تئاتر، خوشنویسی و... انجام می‌شد و در قسمتی دیگر سالن‌های سرگرمی و نمایش انیمیشن برای کودکان و نوجوانان بود. فعالیت‌های جنبی عمومی در دو بخش نشست‌ها و ورک‌شاپ‌های هنری برگزار می‌شد. میزهای امضا نیز هر روز و هر ساعت میزبان نویسندگان مطرح عرب و فرانسه زبان بود. نشست‌های تخصصی نیز هر روزه در محل غرفه وزارت فرهنگ تونس برگزار می‌شد. از نقاط قوت بخش فعالیت‌های ویژه این نمایشگاه، نزدیکی بخش فعالیت‌های جنبی به بخش نمایشگاهی بود. به عبارت دیگر فعالیت‌های جنبی در قلب نمایشگاه برگزار می‌شد و همین امر باعث استقبال بی‌نظیر از این فعالیت‌ها بود. البته سالن نشست‌های تخصصی کمی از بخش جنبی نمایشگاه فاصله داشت که آن هم در برنامه‌های کاملاً تخصصی که نیاز به حضور عموم نبود، قابل توجه بود.

مذاکره با کشورهای حاضر در نمایشگاه

جهت معرفی هر چه بهتر نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران و اشاعه فرهنگ ایرانی و تقویت روابط بین الملل، بروشورهای معرفی نمایشگاه کتاب تهران و صنعت چاپ و نشر ایران، به صورت حضور در غرفه و مذاکره با کشورهای حاضر در نمایشگاه ارائه شد. با توجه به اینکه در نمایشگاه کتاب تونس، دو کشور لبنان و مصر با بیشترین تعداد ناشر حضور داشتند و به عنوان قطب‌های موثر در بازار کتاب نشر این کشور شناخته می‌شدند، از کشور لبنان که میهمان ویژه سال گذشته این نمایشگاه هم بود، برای حضور در نمایشگاه کتاب تهران به عنوان میهمان ویژه نیز دعوت شد. مدیر اجرایی غرفه استقبال خوبی از این پیشنهاد داشت و قرار شد در اولین فرصت مکاتبات با موسسه را برای حضور در نمایشگاه کتاب تهران شروع کنند. غرفه کشور مغرب برای حضور در نمایشگاه کتاب تهران ابراز علاقه مندی بسیاری کرد به طوری که طی تماس با همکاران نمایشگاه‌های خارجی در ایران، مدارک ثبت نام برای دبیرخانه نمایشگاه کتاب مغرب ایمیل شد تا با توجه به ضیق وقت، اقدامات لازم برای حضور در نمایشگاه کتاب امسال تهران را هر چه سریع‌تر انجام دهند. کشور سریلانکا، آرژانتین و ... از دیگر کشورهای مشتاق برای حضور در نمایشگاه کتاب تهران بودند. بسیاری از

ناشران خصوصی مصری با مراجعه به غرفه ایران، خواستار ایجاد بستری برای حضور در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران بودند. اکثر این ناشران اعلام می‌کردند که کتب پر فروش خود را از طریق ناشران لبنانی در نمایشگاه کتاب تهران عرضه می‌کنند، اما خیلی بهتر است که خودشان هم حضور داشته باشند.

حضور کتب مولفان ایرانی در غرفه های دیگر

کتب مولفان ایرانی در بسیاری از غرفه های مختلف به زبان عربی ترجمه شده بود و به فروش می رسید. اما موضوع قابل توجه این بود که انتشارات دارالمعارف الاسلامیه از کشور لبنان، کتابهای بسیاری از مولفان ایرانی را ترجمه و چاپ نموده بود و به معرض نمایش گذاشته بود. اکثر این کتب در حوزه دفاع مقدس و اسلام شناسی بود.

انتخاب ایران به عنوان بهترین غرفه از نظر چیدمان

غرفه موسسه نمایشگاه های فرهنگی ایران در سی و چهارمین دوره نمایشگاه بین المللی کتاب تونس، به عنوان بهترین غرفه از نظر چیدمان انتخاب شد. رییس نمایشگاه آقای شکری مبخوت ضمن تقدیر از محتوای کتب، در آیین اختتامیه، غرفه نمایشگاه بین المللی کتاب تهران را به عنوان زیباترین غرفه معرفی کردند و تندیس یادبودی به آقای نوعی، مدیر نمایشگاه های بین المللی موسسه تقدیم نمودند.

حضور در نمایشگاه بین‌المللی کتاب سوسه

یک هفته پس از نمایشگاه کتاب تونس، نمایشگاه بین‌المللی کتاب سوسه افتتاح شد و کلیه کتابهای

غرفه موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران، با همکاری رایزنی فرهنگی ایران در تونس، به نمایش گذاشته شد. سوسه یکی از استانهای کشور تونس است که مرکز آن بندر سوسه است. این استان در خلیج حمامات مدیترانه واقع است و یکی از بنادر توریستی فعلی. این شهر در زمان جنگهای پونیک خود را با رم متحد کرد و از این طریق از آسیب فرار کرد و وارد دوره‌ای نسبتاً آرام ۷۰۰ ساله شد. این روزها، سوسه، با جمعیتی حدود ۲۰۰،۰۰۰ نفر با قلب قرون وسطایی و خیابان‌های باریک و پیچیده، بازاری بزرگ به سبک اعراب قدیم، قلعه رباط و دیوار بلند مدیترانه را حفظ کرده است. و در اطراف آن یک شهر مدرن با جاده‌های بلند و مستقیم و ساختمان‌های وسیع‌تر است. و بافت قدیمی آن، سوسه را به یکی از محبوب‌ترین شهرهای توریستی کشور تونس تبدیل کرده است.

دستاوردها

- تفاهم برای شهر مهمان ویژه سی و یکمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران
- حمایت از حضور گروه موسیقی مهنوا و اجرا در نمایشگاه و دانشگاه هنر تونس (۵ نفر)
- حمایت از حضور استاد خوشنویس ایرانی (حمیدرضا شورشی) و انجام ورک شاپ نستعلیق در نمایشگاه و دو دانشگاه تخصصی خط تونس
- بهره‌گیری از فرصت نمایشگاه تونس برای حضور در نمایشگاه کتاب سوسه با آثار موجود
- رونمایی از کتاب رحله بالف رحله، خانم دکتر منی بعزوی
- مشارکت با رایزنی فرهنگی ایران در تونس جهت ارائه آثار هنری و صنایع دستی
- مذاکره با روسای اتحادیه نویسندگان تونس جهت ترجمه کتب طرفین

نقاط ضعف و قوت

به طور کل اگر تعداد غرفه های نمایشگاه و ناشران شرکت کننده و اوضاع فرهنگی و اقتصادی کشور تونس و قاره افریقا را مد نظر داشته باشیم، موارد زیر بسیار قابل توجه است:

- در سی و چهارمین دوره نمایشگاه کتاب تونس، یکی از مشکلات سال گذشته این نمایشگاه برطرف شده بود و آن تبلیغات محیطی درون شهری بود. نسبت به سال گذشته، تبلیغات درون شهری برای نمایشگاه کتاب رشد صددرصدی داشت.

- علیرغم فروش بلیط برای بازدیدکنندگان و دوری مرکز دائمی نمایشگاه ها از مرکز شهر (تقریباً همانند شهر آفتاب)، استقبال بی نظیری، خصوصاً در روزهای شنبه و یکشنبه از نمایشگاه می‌شد.

- غرفه بندی ها همگی از جنس مدولار بود. تنها غرفه هایی همچون مهمان ویژه، وزارت فرهنگ تونس و عربستان غرفه سازی بسیار ساده ای داشتند. تنها مشکل موجود در امور نمایشگاهی، نبود قفسه های مناسب برای چیدمان کتب بود. تعداد میزهای شرکت نمایشگاه های شهر تونس دقیقاً به تعداد غرفه های موجود بود و امکان کرایه میز نیز وجود نداشت. به نظر می رسد یکی از موارد ضروری برای حضور در سالهای آینده، برنامه ریزی مناسب برای تجهیز قفسه یا تجهیزات چیدمان کتب است.

- یکی از نقاط قوت نمایشگاه، منسجم بودن بخشهای مختلف اداری نمایشگاه در یک ساختمان سه طبقه و انجام امور مالی، امور تحویل غرفه و ثبت اطلاعات غرفه داران بود. با توجه به دریافت ورودی از بازدیدکنندگان، فرایند صدور کارت ورود برای افراد حاضر در غرفه، بسیار سریع و در روز چیدمان غرفه انجام شد.

- دو کشور مصر و لبنان، بخش عمده ای از بازار کتب عربی بزرگسال نمایشگاه را در اختیار داشتند. در بخش کتب فرانسوی، خود ناشران تونس بسیار فعالتر بودند. علیرغم وابستگی فرهنگی به کشور فرانسه، در بخش کتاب کودک به خصوص به زبان عربی، ۹۵ درصد کتب وابسته به متون تاریخی و کهن تونس و مسلمانان بود. به عنوان مثال: کتابهای کودک برگرفته از داستانهای کلیله و دمنه در تمام غرفه های کتاب

کودک دیده می‌شد. در بین نشستهای تخصصی و فعالیت‌های جنبی نمایشگاه نیز، نشستی با عنوان تخصصی تصویرگری کتاب کودک برگزار نشد. به نظر می‌رسد کشور تونس و عرصه فرهنگی این کشور، بازار بسیار مناسبی برای ناشران توانمند حوزه کودک و کتب کودک مدرن و فنی ناشران ایرانی باشد.

- کتب هنرهای اسلامی، به خصوص نقاشی و خوشنویسی، کتب ایران گردی، بسیار مورد توجه بازدیدکنندگان بود. به نظر می‌رسد برای حضورهای آینده در این نمایشگاه، بهتر است اکثر کتب عمومی انتخاب شده در این حوزه‌ها باشد.

- طراحی غرفه امسال به شکلی بود که غرفه موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران به عنوان بهترین غرفه از نظر چیدمان انتخاب شد، برنامه ریزی به طوری بود که غرفه آرایبی از این هم کامل تر باشد. اما متأسفانه به علت نبود اتصالات برقی، از نور پردازی‌های پیش‌بینی شده استفاده کامل نشد. یکی از دیگر موارد برای اجرای هر چه بهتر در سالهای آینده، پیشبینی اتصالات برقی و همراه داشتن آن است.

نمایشگاه به روایت تصویر

www.iafi.ir